

ליקוטי אמרים

פרק טו

ריא

ושבתם וראיתם גר: מלאכי
ג, יח.

**פרק טו ובוה יוכן מ"ש ושבתם וראיתם בין
צדיק לרשע בין עובד אלהים
לאשר לא עבדו ששהפרש בין עובד
אלהים לצדיק**

„מאה” – קאי על בחי' התורה, כי: (א) התורה היא
בחי' חכמה, אותיות כ"ח מ"ה, ואיתא בזהר⁶, „אל
תקרי מה אלא מאה” (והאל"ף הנוספת היא בחי'
ה, כח” שב”מ”ה”ה, בחי' אב”8, ונרמז באות אל”ף לפי
שאל”ף אותיות פלא שהו”ע יסוד אבא⁹, או ע”פ
לשון הכתוב¹⁰, „אללפך חכמה”¹¹). (ב) החכמה
נקראת ראשית¹² לפי שהיא ראשית עשר הספירות¹³,
וגם שם ע”ב דחכמה הוא במילוי יודי”ן, ויו”ד
פעמים יו”ד הם מאה.

„מאה” – קאי על בחי' „את הוא חד ולא בחושבן”¹⁴,
בחי' או”ס („הוי' אחד”) שלמעלה מהחכמה¹⁵,
שצריך להמשיכו בתורה. וע”י הקדמת העבודה
בקריאת שמע („עובד אלקים”), שאז האדם מוסר
נפשו בא”ס – אזי לימוד התורה שלו („שונה פרקו”)
הוא בבחי' „מאה פעמים ו”מאה”.

ולכן הרמז בכתוב למספר ק”א הוא (גם) בתיבת
„(עובד אלקים) לאשר” – ע”ד המבואר¹⁶ בענין „אשר
קדשנו”, ש”אשר” הוא בחי' תענוג שלמעלה מהחכמה.

(כ”ק אדמו”ר הצי”צ¹⁷)

**ההפרש בין עובד אלהים לצדיק הוא שעובד
הוא לשון הוה .. והיינו הבינוני. אבל הצדיק**

העליון בהתורה ואז תתענג כו' היינו המשכת הכתר בחכמה ..
וזהו ההפרש בין הלימוד שקודם התפלה ובין הלימוד שאחר
התפלה .. כי התורה צ”ל אחר התפלה כדי שיהי' המשכת הכתר
בחכמה כנ”ל. לב, א ואילך בענין (שה”ש ה, א) „אריתי מורי גו”
(ושם: „אריתי מורי .. עם בשמי .. שהוא בחי' לאכפייא סט”א
בשמירת מ”ע דהיינו לכופ טבעו בלימוד התורה יותר מהרגילות
ובנתינת הצדקה יותר מטבעו .. שע”ז ישיב את הנפש שיהי'
המשכת אור א”ס בחכמה כו”). (6 ח”ג קעט, א. 7) ראה
מאמרי אדהאמ”צ דרושי חתונה ח”ב ע' תפד. סה”ש תש”ה ע' 65.
(8) ראה ביאורו”ז להצ”צ ע' תכתש ש”אב, הוא בחי' כתר המלוכש
בחכמה. (9) ראה בארוכה אוה”ת מטות ע' אשיא ואילך.
(10) איוב לג, לג. (11) בכ”ז – ראה בארוכה, ספר הערכים –
חב”ד” מערכת אותיות אות אל”ף ע' קכו ואילך. (12) תהלים
קיא, י. שער היחוד והאמונה פ”ח. ובכ”מ. (13) נ”א: עשרת
המאמרות. (14) תקוני זהר בהקדמה (יז, א). (15) ראה תו”א
וירא יד, א ואילך. (16) ראה תו”א נח י, א. ובכ”מ.
(17) קיצורים והערות ע' צב. הגהה בתו”א ויקהל הוספות קיד, ד.
הגהה בלקו”ת ראה כב, ב ואילך (צויין גם בלקוטי הגהות
המיוחס להצ”צ). אוה”ת ויקהל ע' בקעב ואילך. האיזנו ע'
אתרמב.

ובוה יוכן מ”ש .. בין עובד אלהים לאשר לא
עבדו .. העובד אלהים היינו מי ששונה פרקו
מאה פעמים ואחד ולא עבדו היינו מי ששונה
פרקו מאה פעמים לבד .. נקרא עובד אלהים
מפני שכרי לשנות טבע הרגילות כו': איתא
בשל”ה י: „עובד אלקים לאשר – ר”ת עאל,ל,
בגימטריא ק”א. לא עבדו – ר”ת עולה ק, הרי
כששונה ק' עדיין נקרא לא עבדו. וכן בא הרמז
החכמה מאין תמצא⁸, מאין עולה ק”א, ואותיות
מא”י”ן הם הנעלמים מאותיות משה דמילואי כזה
מ”ם ה”א ש”ן, וכן זגנוגאל רבו של משה הנגלה לו
בסנה כמבואר בתרגום יונתן³ עולה ק”א”.

והענין בזה – ע”פ המבואר בתניא כאן:

כשהאדם הוא בבחי' „עובד אלקים”, דהיינו שמשנה
את טבעו (שהו”ע הלימוד „מאה פעמים ואחד”) –
הרי בזה הוא מבטל את היש ומשנה מבחי' יש לבחי'
אין, ולכן ממשיך עי”ז „מאין” – מבחי' אין שלמעלה
מהחכמה (שמשם „תמצא” החכמה)⁴, והיינו שע”ז
ממשיך או”ס בהתורה שלומד⁵.

וזהו הרמז במספר ק”א (בגימטריא „מאין”), מאה
פעמים ואחד”:

(1) מס' שבועות שלו קפב, ב (בהגהה). (2) איוב כח, יב.
(3) שמות ג, ב. (4) עיין זח”ק קנת, ב עה”פ (שלח יג, כ) „היש
בה עץ אם אין”, ש”עץ” קאי על החכמה הנקראת „עץ חיים”,
ו”אין” קאי על המקור שממנו נמשכת החכמה. (5) וע”ד
המבואר בלקו”ת (אחרי כז, א ואילך) בענין „והיו הדברים האלה
גו” (ואתחנן ו, ו) – דלכאורה „הדברים האלה” קאי על הדברים
האמורים בקריאת שמע, „שמע ישראל גו' הוי' אחד” (שם, ד),
ולאידך מצינו (ברכות כא, א. יומא יט, ב) ש”ודברת בס” בדברי
תורה כתיב – שהכוונה בזה היא שהאדם צריך להמשיך בעסק
התורה שלו גילוי בחי' „הוי' אחד”, שהו”ע התלבשות או”ס
בהתורה. ועיין גם לקו”ת ראה כט, ג בבאור מארז”ל (ב”מ פה,
ב) „שלא ברכו בתורה תחלה” (ושם: „ענין לברך בתורה היינו
להמשיך בחי' אור א”ס המלוכש בחכמה .. והוא כענין מארז”ל
ע”פ ושבתם וראיתם בין עובד אלקים לאשר לא עבדו שאינו
דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד
שהוא לפי שבפעם א' זו היתירה משנה טבעו ורגילותו כמ”ש
בס”ב כו”). שה”ש כ, ג ואילך בפירוש (שה”ש ב, יד) „כי קולך
ערב” (ושם: „השמיעני את קולך קלא דאורייתא שממשיכים עי”ז
אור א”ס שיתלבש בתורה שהיא חכמה דאצילות .. והיינו מ”ש כי
קולך ערב עריכות מתיקות בחי' תענוג והיינו שממשיכים תענוג

הוא שעובד הוא לשון הוה שהוא באמצע העבודה שהיא המלחמה עם היצה"ר להתגבר עליו ולגרשו מהעיר קטנה שלא יתלבש באברי הגוף שהוא באמת עבודה ועמל גדול להלחם בו תמיד והיינו הבינוני. אבל הצדיק נקרא עבד ה' בשם התואר כמו שם חכם או מלך שכבר נעשה חכם או מלך כך זה כבר עבד וגמר לגמרי עבודת המלחמה עם הרע עד כי ויגרשהו וילך לו ולבו חלל בקרבו. ובבינוני יש ג"כ שתי מדרגות

נקרא עבד ה': ברכה לד, ה. ותלמוד תורה כנגד כולם: פאה פ"א מ"א. אור ה' המאיר על נפש האלהית. כנ"ל: פי"ב י"ג.

חכם או מלך שכבר נעשה חכם או מלך: הטעם שנקט ב' דמיונות אלו (חכם או מלך) – י"ל בשני אופנים:

(א) בחי' צדיק הוא ספירת היסוד²⁴, המחבר בין חכמה (חכם) למלכות (מלך), כי ביסוד ז"א מלוכש יסוד אבא³⁰ (חכמה), ונקרא „יסוד עולם“³¹, היינו שמשפיע לבחי' מלכות (עולם)³².

(ב) י"ל שהוא דבר הלמד מענינו, ש„חכם או מלך“ קאי על שני היצרים שבאדם, שיצר טוב נקרא „חכם“ ויצר הרע נקרא „מלך“ (כמ"ש³³ „טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל“, ש„ילד מסכן וחכם“ קאי על היצ"ט, ו„מלך זקן וכסיל“ קאי על היצה"ר³⁴). וזהו מ"ש כאן ש„הצדיק נקרא עבד ה' בשם התואר כמו שם חכם או מלך“, היינו שבשני יצרי, הן ביצ"ט (חכם) והן ביצה"ר (מלך), הוא עבד ה'.

(וזהו לוי"צ אבי כ"ק אדמו"ר³⁵)

שכבר נעשה חכם: היינו שמיוחד עם החכמה שלמד, משא"כ מי שעוסק באמצע הלימוד שעדיין הוא בפ"ע והחכמה בפ"ע.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³⁶)

ובבינוני יש ג"כ שתי מדרגות עובד אלהים ואשר לא עבדו: בגמ'³⁷ – „תרווייהו צדיקי גמורי

נקרא עבד ה' כו': ומה שהבינוני נקרא „עובד אלקים“ (שם אלקים)¹⁸, והצדיק נקרא „עבד ה'“ (שם הוי') – הוא כי עבודת הבינוני היא במלכות (כי מלכות היא בחי' אותיות דמחשבה דיבור ומעשה, שבהם הבינוני הוא צדיק, ולכן „לענין שכל ועונש“¹⁹ – הנמשכים גם הם ממלכות²⁰ – די בהעבודה דמחשבה דיבור ומעשה), ושם אלקים הוא במלכות²¹, משא"כ עבודת הצדיק היא בז"א (כי ז"א הוא המדות, ועבודת הצדיק היא במדות, שמהפך את המדות מרע לטוב), ושם הוי' הוא בז"א²² [ובפרטיות: שם הוי' הוא בתפארת²³, והצדיק – שהוא בחי' יסוד²⁴ – הוא „עבד הוי'“ (עבד לבחי' תפארת), כי התפארת עושה פעולתה ע"י היסוד].

(וזהו לוי"צ אבי כ"ק אדמו"ר²⁵)

בלשון „עובד אלקים“ ולא „עובד הוי'“, כמו צדיק שנקרא „עבד ה'“ מודגש ענין הכח והחזק (שהרי שם אלקים הוא מלשון כח וחזק²⁶, תקיף בעל היכולת ובעל הכחות כולם²⁷) הדרוש לצורך העבודה והיגיעה, ועד לכח וחזק (שמתבטא ביגיעה שהיא) למעלה מגדרי האדם²⁸.

(כ"ק אדמו"ר²⁹)

הצדיק נקרא עבד ה' בשם התואר כמו שם

– הובא לעיל פי"ג), „עזורו“ (לאדם) דייקא, עזר וסיוע בעבודה ש"ע פ גרי האדם – נעשית העבודה מתוך כח וחזק שלמעלה מגדרי האדם. (29) התועודיות תנשא ח"א ע' 347 ואילך. (30) ראה ע"ח שער הכללים פ"י. לקו"ת להאר"ז ל דברים א, יח. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' כד. ועוד. (31) משלי יו"ד, כה. (32) ראה אוה"ת בראשית תקיא, סע"ב ואילך. סה"מ תרנ"א ע' קו. ועוד. (33) קהלת ד, יג. (34) קה"ר עה"פ. ועיי"ן חז"א ר"פ וישב (קעט, סע"א ואילך) ובמקדש מלך וברמ"ז שם. (35) לקוטי לוי"צ לתניא ע' ג. (36) ביאורי הזהר ח"א ע' קמו. (37) חגיגה ט, ב (המובא לקמן בפרקיין).

18) ראה גם „לקוטי פירושם“ לקמן ד"ה שבימיהם וד"ה ולכן. 19) לשון אדה"ז לעיל פ"א. 20) ראה חז"א קט, ב ובביאורי הזהר להצ"צ לשם (ע' לא ואילך). 21) ראה מאורי אור אות אל"ף ספ"ג. לקו"ת שלח נ, ג. ובכ"מ. 22) חז"ג קט, א. תו"א מקץ מא, ג. מג, ג. בא ס, סע"א. ובכ"מ. 23) חז"ג יא, א. פרדס שער כ (שער השמות) בתחלתו. שם פ"י. ע"ח שער מד (שער השמות) פ"ג. שם פ"ו. אגה"ק סי"ב. ובכ"מ. 24) ראה „לקוטי פירושם“ לעיל פ"א ד"ה צדיק וד"ה צדיק וטוב לו (הב'). וש"נ. 25) לקוטי לוי"צ לתניא ע' ב ואילך. 26) טור או"ח סו"ה. 27) טושו"ע ושו"ע אדה"ז שם. 28) כלומר: נוסף לכך ש„אלמלא הקב"ה עזרו אינו יכול לו“ (סוכה נב, ריש ע"ב וש"נ)

ליקוטי אמרים

פרק טו

ריג

מצוות: נזכר בסנהדרין לט, ב.

עובד אלהים ואשר לא עבדו ואעפ"כ אינו רשע כי לא עבר מימיו שום עבירה קלה וגם קיים כל המצות שאפשר לו לקיימן ותלמוד תורה כנגד כולם ולא פסיק פומיה מגירסא אלא שאינו עושה שום מלחמה עם היצר לנצחו ע"י אור ה' המאיר על נפש האלהית שבמוח השליט על הלב כנ"ל מפני שאין יצרו עומד לנגדו כלל לבטלו מתורתו ועבודתו ואין צריך ללחום עמו כלל כגון שהוא מתמיד בלמודו בטבעו מתולדתו על ידי תגבורת המרה שחורה וכן אין לו מלחמה מתאות נשים מפני שהוא מצונן בטבעו וכן בשאר תענוגי עוה"ז

[כא, א]

והנה, מבואר בלקו"ת⁴⁷ בביאור מאמר, "ואמונה כל זאת וקיים עלינו"⁴⁸, שפתח בלשון נקבה ("כל זאת") וסיים בלשון זכר ("וקיים עלינו"), שבמלכות יש ב' בחינות: (א) כמו שהיא באצילות, שאז היא בחי' נוקבא; (ב) כשנעשית מקור לבי"ע, שאז היא בחי' דכר.

ובנדו"ד: כשהאדם עושה מלחמה עם היצר והטבע, והוא "עובד אלקים" (שבמדריגה זו מדובר בשאר המקומות בתניא) – אזי קיום המצוות שלו הוא בבחי' המלכות כמו שהיא באצילות, שהיא בחי' נוקבא, ולכן נקט "כולן", לשון נקבה; משא"כ כשהוא במדריגת "לא עבדו" (שבזו מיירי כאן) – אזי קיום המצוות שלו הוא בבחי' המלכות כמו שנעשית מקור לבי"ע, שהיא בחי' דכר, ולכן נקט "כולם", לשון זכר.

(מוהלו"צ אבי כ"ק אדמו"ר³⁵)

מרה שחורה: מד' מרות⁴⁹ שנזכרו בזהר⁵⁰.

(כ"ק אדמו"ר⁵¹)

וכן בפט"ז ("לדבקה בו בקיום המצות דאורייתא ודרבנן ות"ת שכנגד כולן") ובפי"ח ("קרוב אליו הדבר מאד לשמור ולעשות כל מצות התורה ות"ת כנגד כולן"). (44) ראה לקו"ת במדבר יז, א. ואתחנן יו"ד, ב. ועוד. ולהעיר מב"ב קנט, א ותוספתא נגעים פ"ג: "גזירת מלך היא", ומנוסח הברכות, מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו, ועוד (כ"ק אדמו"ר – הערה לסה"מ הש"ת ע' 48). (45) משלי ו, כג. (46) ראה מאורי אור את גו"ן סל"א. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תקת. יהל אור ע' קלת. ועוד. (47) עקב יז, ב. (48) נוסח ברכת אמת ואמונה. (49) מרה לבנה, "מרה סומקא", "מרה ירוקא", "מרה שחורה". (50) ח"ג רכו, ב. (51) "מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים".

נינהו", והכוונה לצדיק בשם המושאל המבואר לעיל³⁸.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³⁹)

אשר לא עבדו .. שאינו עושה שום מלחמה עם היצר .. מפני שאין יצרו עומד לנגדו כלל .. כגון שהוא מתמיד בלמודו בטבעו מתולדתו על ידי תגבורת המרה שחורה כו': עיין תו"א פ' תולדות בביאור לד"ר מים רבים⁴⁰.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁴¹)

ותלמוד תורה כנגד כולם: כאן נקט "כולם", לשון זכר (אף שבסמוך נקט "לקיימן" לשון נקבה), ואילו בכ"מ לעיל⁴² ולקמ"ז⁴³ נקט "כולן", לשון נקבה. ויש לפרש בטעם הדבר:

"כולם" (ועד"ז "כולן") – קאי על המצוות (וגם קיים כל המצות .. ותלמוד תורה כנגד כולם), שהמצוות הן במלכות (ולכן נקראות "מצוות המלך"⁴⁴), וכמ"ש⁴⁵ "כי נר מצוה", שהמצוות הן בחי' נר, המורה על מלכות⁴⁶.

(38) פ"א. (39) ביאורי זוהר ח"ב ע' תתקלה. (40) יט, סע"ב ואילך (וישם: "יש בנ"א שמצד טבעו ומזגו ומדותיו להמשיך חשק ותשוקת כל לבבו אל לימוד החכמות ולהיות תמיד מחשבתו ולבו ושכלו דבוק בהן .. וסבת זה הוא מצד המרות. יש שגובר בו מרה הלבנה .. ויש שגובר בו מרה שחורה בתולדתו תשתוקק נפשו מאד אל החכמה .. ולכן גם בישראל ימצא טבעיים מחולקים כמותם, אך שתמשיך נפשו לדבר הנהוג בישראל כמו ענין לימוד התורה שבע"פ, יחשוק נפשו ולבו להגות בה יום ולילה לא ישבות") – צויין גם ב"מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים". (41) קיצורים והערות ע' צב. (42) פי"ד ("ואין טוב אלא תורה דהיינו תלמוד תורה שכנגד כולן"). (43) בפרק זה גופא ("לדבקה בו בקיום המצות ות"ת כנגד כולן"),

שנקראו אוהבי שמו: תהלים סט, לו. וכמו"ש לקמן: פ"ח. פמ"ד. מ"ש בגמרא: חגיגה ט, ב.

הוא מחוסר הרגש הנאה בטבעו ולכן אין צריך להתבונן כל כך בגדולת ה' להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה' במוחו להשמר שלא לעבור על מצות ל"ת ואהבת ה' בלבנו לדבקה בו בקיום המצות ות"ת כנגד כולן אלא די לו באהבה מסותרת אשר בלב כללות ישראל שנקראו אוהבי שמו ולכן אינו נקרא עובד כלל כי אהבה זו המסותרת אינה פעולתו ועבודתו כלל אלא היא ירושתנו מאבותינו לכלל ישראל וכמו"ש לקמן. וכן אף מי שאינו מתמיד בלמודו בטבעו רק שהרגיל עצמו ללמוד בהתמדה גדולה ונעשה ההרגל לו טבע שני די לו באהבה מסותרת זו אא"כ רוצה ללמוד יותר מרגילותו ובוזה יובן מ"ש בגמרא דעובד אלהים היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד ולא עבדו היינו מי ששונה

רוח דעת ויראת ה' במוחו .. ואהבת ה' בלבנו: אולי אפ"ל ש"רוח דעת" קאי אתרווייהו (יראה ואהבה).

(כ"ק אדמו"ר⁵¹)

ויראת ה' במוחו שלא לעבור על מצות ל"ת ואהבת ה' בלבנו לדבקה בו בקיום המצות: כנ"ל⁵² שהיראה היא שורש למצוות לא-תעשה, והאהבה – למצוות עשה.

(כ"ק אדמו"ר⁵¹)

שנקראו אוהבי שמו: לעיל⁵³ הביא אדה"ז לענין זה את הכתוב⁵⁴ „אוהבי שמוך”.

ויש לבאר בטעם החילוק: בכתוב שהביא כאן – נאמר „אוהבי שמו” בניגוד ל„עבדיו” (וזרע עבדיו גו' ואוהבי שמו), ולכן הביאו כאן, דקאי בנינוני שאינו צריך למלחמה ו„אינו נקרא עובד כלל”; משא"כ לעיל, דקאי בנינוני שנצרך למלחמה, ונקרא „עובד” – הביא את הכתוב „אוהבי שמוך”, שדרשוהו⁵⁵ על העובד מאהבה⁵⁶.

(כ"ק אדמו"ר⁵¹)

נעשה ההרגל לו טבע שני: ראה גם לעיל ספ"ד⁵⁷.

(כ"ק אדמו"ר⁵¹)

דעובד אלהים היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד ולא עבדו היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים לבד והיינו משום שבימיהם הי' הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים .. ולכן זאת הפעם המאה ואחת .. שקולה כנגד כולן כו': מהמבואר כאן מוכח, שמי שמתייגע בתורה רק לפי רגילותו – חסר אצלו (לא רק חלק מהיגיעה, אלא) כללות ענין היגיעה, ולכן אינו נקרא „עובד לחצאין” או לשליש ולרביע כו', אלא נקרא „לא עבדו”; ולכן, גם כשמוסיף ומתייגע יותר מרגילותו – אין זה רק הוספת חלק שהי' חסר בעבודתו, אלא „זאת הפעם המאה ואחת .. שקולה כנגד כולן כו'”, כיון שעי"ז ניתוסף אצלו ענין ומצב חדש לגמרי – שנעשה „עובד אלקים”.

ויתרה מזו: החילוק בין „עובד אלקים” ל„לא עבדו” אינו רק בנוגע לפעם המאה ואחת, אלא ישנו כבר בפעם הראשונה, כי גישתו ללימוד התורה היא מלכתחילה באופן של יגיעה יותר מרגילותו.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁸)

יש לומר, שהפרש בין „שונה פרקו מאה פעמים”

שבסוטה שם קרי לי' צדיק גמור (ולא בינוני) – היינו לענין שחר ועונש (כנ"ל פ"א), וכמו צדיק גמור שנזכר בחגיגה ט, ב (עבדו ולא עבדו תרווייהו צדיקי גמורי ניהו), שהובא לקמן בפרקין לענין בינוני (ראה גם „לקוטי פירושים” לעיל ד"ה ובבינוני). (57) ושם: „שההרגל על כל דבר שלטון ונעשה טבע שני”. (58) תו"מ ח"ז ע' 309.

(52) פ"ד (הובא גם בלקוטי הגהות המיוחס להצ"צ). (53) פ"ד. (54) תהלים ה, יב. (55) סוטה לא, א (ושם: „נהנה תרי תלמידי דהוו יתבי קמי' דרבא, חד אמר לי' אקריון בחלמאי מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, וחד אמר לי' אקריון בחלמאי וישמחו כל חוסייך לעולם ירננו ויעלצו כך אוהבי שמוך, אמר להו תרויכו צדיקי גמורי אתון, מר מאהבה ומר מיראה”). (56) ואף

ליקוטי אמרים

פרק טו

רטו

פרקו מאה פעמים לבר והיינו משום שבימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים כדאיתא התם

התכלת לגבי מאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום בסוד נפש רוח נשמה .. שיבוא לחלק הנשמה א' ממאה⁶⁷ .. ונמצא שונה מאה פעמים הוא חלק א' לנשמה, אבל השונה פעם אחת ביותר מזה הוא חלק אלקה ממעל כו", עיי"ש.

והנה נתבאר במ"א⁶⁸ (ע"פ מאמר הזהר⁶⁹ בענין „ויהיו חיי שרה מאה שנה גו"⁷⁰) ששורש מאה ברכות הוא המשכות מבחי' אריך אנפין, דהיינו מבחי' סובב כל עלמין. ועפ"ז נמצא שע"י העבודה ד„עובד אלקים", שינוי הטבע (שהו"ע „שונה פרקו מאה פעמים וא"ת" שלמעלה מבחי' מאה ברכות, כנ"ל) ממשיכים מבחי' „חד ולא בחושבן"⁷¹ שלמעלה גם מבחי' סוכ"ע (כמבואר בלקו"ת⁷² בענין ה„קדוש" הראשון מהג' קדושות)⁷³.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁷⁴)

מאה פעמים – מורה על שלימות העבודה בעשר כחות הנפש כפי שכלולים מעשר; וע"י הפעם המאה ואחת – מגיעים בבחינת היחידה שבנפש, שענינה למעלה הוא בחינת הכתר⁷⁵.

(כ"ק אדמו"ר⁷⁶)

מאה פעמים ואחד: כן הוא בכ"מ. ולכאורה צ"ל „מאה פעמים ואחת", כי „פעם" הוא לשון נקבה (כמו „זאת הפעם"⁷⁷), וכמ"ש לקמן (בהמשך הענין) „הפעם המאה ואחת". וראה ב' הגרסאות כאן: בש"ס⁷⁸ – „מאה פעמים ואחת", ובעין יעקב⁷⁹ – „מאה פעמים ואחת".

ואף שבפשוט הדבר תלוי אם קאי על „מי ששונה" (שלאחרי ששונה ק' פעמים – ה"ה אחד, שממשיך

ובקדים מאמר הזהר (ח"ב כז, ב) „סמ"ך מ"ם .. רזא דאינון מאה ברכאן", ונתבאר במק"מ וברמ"ז שם שבחי' מ"ם הוא תבונה ובחי' סמ"ך הוא בינה עילאה המקבלת משה ספירות ראשונות דחכמה, והם ב' הבחינות דעולם הנשמות ג"ע ועולם התחי' (ואפ"ל שזהו ג"כ ענין „מ"ם וסמך שבלוחות בנס היו עומדין" (שבת קד, א)). ועפ"ז י"ל שבחי' „סם" הו"ע מאה ברכות (הכוללות סמ"ך ומ"ם כנ"ל), ובחי' „סם חיים" הוא בחי' „חד ולא בחושבן" שלמעלה ממאה ברכות, הנמשך ע"י העבודה ד„שונה פרקו מאה פעמים ואחת". (74) הגהה בלקו"ת ראה כב, ג. (75) ראה לקו"ת שם. וש"נ. (76) לקו"ת ח"א ס"ע 117 ואילך. תו"מ ח"ב ע' 173. (77) בראשית ב, כג. (78) וכ"ה בלקו"ת שם. (79) וכ"ה בהל' ת"ת לאדמו"ר פ"ב ה"ג.

ל„שונה פרקו מאה פעמים ואחת" הוא ע"ד ההפרש בין ביטול היש לביטול במציאות, כי „שונה פרקו מאה פעמים" הוא שלימות טבע הלימוד, שהו"ע ביטול היש (אבל לא הפיכתו לאין), משא"כ „שונה פרקו מאה פעמים ואחת" הוא שינוי הטבע, שמשנה את היש והופכו לאין, דהיינו ביטול במציאות.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁹)

דעובר אלהים היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד .. משום שבימיהם הי' הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים .. כדי לשנות טבע הרגילות כו'; וכן בכל המצות העיקר הוא לעשות יותר מכפי כחו ורגילות טבעו, כמו במצות הצדקה ליתן יותר מכפי טבעו כו'.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁶⁰)

וזהו ענין קבלת עול תורה, שהוא למעלה מעלה מעצם המצוות, כמארז"ל⁶¹ „קבלו מלכותי ואח"כ קבלו גזרותי", וכמארז"ל⁶² „למה קדמה פרשת שמע לזה"י אם שמוע, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך מקבל עליו עול מצוות".

וזהו ביאור לשון חז"ל⁶³ „הקדימו נעשה לנשמע", היינו שהעיקר הוא (לא הענינים ד„נעשה" ו„נשמע" כשלעצמם, אלא) ההקדמה דנעשה לנשמע, המורה על ענין קבלת עול מלכות שמים שלמעלה מקבלת עול מצוות (משא"כ לולא הקדמה זו הרי ה„נעשה" הוא „נעשה" שלאחר (ולמטה מ) „נשמע")⁶⁴.

(כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁶⁵)

מאה פעמים ואחד .. מאה פעמים לבר: פירש המהרש"א⁶⁶: „הכוונה בזה ע"ד שכתבנו בס"פ

59) סה"מ תש"ב ע' 113. 60) אוה"ת ואתחנן ע' רלט. 61) ע"פ מכילתא ויל"ש יתרו כ, ג. תו"כ אחרי פ"ג. 62) ברכות יג, א (במשנה). 63) שבת פח, א. 64) ראה בארוכה סה"מ תרכ"ט ע' רב ואילך. וש"נ. 65) סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקצו. 66) חדא"ג לחגיגה ט, ב ד"ה ואינו דומה. 67) כי נר"ג הם בסוד יחידות עשיריות מאות (ראה גם לקו"ת בלק עד, ב). 68) ראה ביאורו להצ"ח ע' עח ואילך. ועוד. 69) ח"א כג, א. 70) ר"פ חיי שרה. 71) והיינו בחי' ע"ק שעליו נאמר (ספר יצירה פ"א מ"ז) „ולפני אחד מה אתה סופר" (כ"ק אדמו"ר מהר"ש – סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקצו). 72) ראה כא, א. 73) ועפ"ז יש לבאר מארז"ל (קידושין ל, ב) עה"פ (עקב יא, יח) „ושמתם גו" – „סם תם, נמשלה תורה כסם חיים",

בגמרא משל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזוזא ולאחד עשר פרסי בתרי זוזי מפני שהוא יותר מרגילותם. ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתרה על

בלימוד ענין זה), או על „הפעם” (המאה ואחת)⁸⁰ – אבל חילוק זה גופא טעמא בעי.

(כ”ק אדמו”ר⁸¹)

ולא עבדו היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים לבד והיינו משום שבימיהם הי’ הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים כו’: ולכן כששונה מאה פעמים לבד, לא זו בלבד שאינו משבר את רגילותו וטבעו, אלא אדרבה – מוזק את טבעו, מאחר שעומד על טבעו ולומד כפי רגילותו בלבד.

(כ”ק אדמו”ר נהר”ש⁸²)

לכאורה אינו מובן: הרי גם „מי ששונה פרקו מאה פעמים לבד” – לאחר שסיים את לימודו „מאה פעמים” אינו מבטל תורה חו’ [דאל”כ הרי אינו בגדר „לא עבדו” בלבד, אלא „עליו דרשו רז”⁸³ כי דבר ה’ בזה⁸⁴ וגו’” (כנ”ל⁸⁵)], אלא מתחיל ללמוד ענין נוסף בתורה „מאה פעמים”; ואם כן – מאי איכפת לן שאינו צריך להתייגע בשביל לימוד זה (כיון „שהרגיל עצמו ללמוד בהתמדה גדולה ונעשה ההרגל לו טבע שני”), עד שמשום זה נקרא בשם „לא עבדו”?

והביאור בזה:

מי שלומד כל ענין „מאה פעמים לבד” מאחר שכך הורגל – ואפילו אם הוא לומד תורה כל היום כולו, ו„לא פסיק פומי מגירסא” – מ”מ, מאחר שאינו מתייגע בלימודו, ה”ה מתרגל שלא להתייגע, ושלא לעסוק בעבודה עם עצמו („ער געוואוינט זיך אָפּ פון האָרעווען און טאָן מיט זיך”). ואזי, אם יעמוד בפני מצב חדש, שבו נדרש ממנו לעשות דבר שלא הורגל בו עד עתה (כדרכו של יצה”ר להעמיד את האדם בפני נסיונות חדשים מזמן לזמן, כמארז”ל⁸⁵ „היום אומר לו עשה כך כו’”) – עלול הוא להכשל, מאחר שהורגל לעשות רק דברים שהורגל בהם,

ואינו רגיל לענינים הדורשים עבודה ויגיעה. וזהו החסרון ב„לא עבדו” – שמאחר שהורגל שלא להתייגע, א”א לידע מה יהי בסופו כו’.

(כ”ק אדמו”ר⁸⁶)

שבימיהם הי’ הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים .. משל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי .. ולכן זאת הפעם המאה ואחת .. להיות נקרא עובר אלהים כו’: וזהו מ”ש⁸⁷ גבי שבט יששכר (שהיו עוסקים בתורה) „ויהי למס עובד”: „מס” – מספרו מאה, שהו”ע הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים. ושייכותו לשבט יששכר – כי יששכר הוא מבחי’ בינה (כמ”ש⁸⁸ „ומבני יששכר יודעי בינה”), ובבינה הוא מקום אותיות מ”ס שבתיתת „אפרסמון”, כמ”ש בע”ח⁸⁹ ובזהר⁹⁰. ואח”כ כתיב „עובד” – הוא מה שהיו שונים ק”א פעמים (יותר מרגילותם), כמבואר כאן שעי”ז „נקרא עובד אלקים”.

ועפ”ז יובן הטעם שהמשל הוא „משוק של חמרים” דוקא, כי יששכר נמשל לחמור, כמ”ש⁹¹ „יששכר חמור גרם” (כי לימוד התורה צ”ל „כחמור למשאו”⁹²).

ומה שהחמרים „נשכרים לעשר פרסי” (דלא כבנמשל, שהלימוד הוא מאה פעמים) – י”ל שהוא כמו אות יו”ד (עשר) שבתיתת „אפריון” (מלכות), שהיא תמורת אותיות ס”מ (מאה) שבתיתת „אפרסמון” (בינה), כמבואר בזהר שם.

ועפ”ז י”ל שהפעם הק”א (בנמשל) היא לנגד אות אל”ף שב„אפרסמון”, והפרסא היתירה (במשל) היא לנגד אות אל”ף שב„אפריון”, שהאל”ף ממתקת את האותיות פ”ר הבאות אחרי, שהו”ע ה’ גבורות דמנצפ”ך שמספרן פ”ר⁹³, שישנן הן בבניה (אפרסמון) והן במלכות (אפריון). וזהו שבפעם הק”א

85) שבת קה, ב. וש”ג. 86) שיחת מוצש”ק פ’ שלח תשל”ט. 87) ויחי מט, טו. 88) דברי הימים א יב, לג. 89) שער הזיווגים פ”ד. ועיי’ ג”כ שם פ”ו. 90) ח”ב קכו, סע”א ואילך. ועיי’ במק”מ וברמ”ז שם. וראה גם לעיל הערה 73. 91) ויחי שם, יד. 92) ע”ז ה, ב. 93) ראה מאורי אור את אל”ף סס”ט. את מ”ס סכ”ד. מאמרי אדה”ת תקס”ח ח”ב ע’ תלב. ועוד.

80) וע”ד פרש”י נציבים כט, כ; „בספר התורה הזה, ולמעלה הוא אומר בספר התורה הזאת .. הזאת לשון נקבה מוסב על התורה, הזה לשון זכר מוסב על הספר כו’”. 81) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים”. הערות ותיקונים בדרך אפשר. לקו”ש חכ”ז ע’ 208 הערה 45. 82) סה”מ תרל”א ח”ב ע’ תרלה. שם ע’ תרנא. 83) סנהדרין צט, א. 84) שלח טו, לא.

ליקוטי אמרים

פרק טו

ריז

הרגילות שהורגל מנעוריו שקולה כנגד כולן ועולה על גביהן ביתר שאת ויתר עז להיות נקרא עובד אלהים מפני שכדי לשנות טבע הרגילות צריך לעורר את

„נקרא עובד אלקים“, כי שם אלקים הוא גבורות, ו„עובד אלקים“ היינו שמתקן וממתיק את הגבורות.⁹⁴

(מורהלו"צ אבי כ"ק אדמו"ר³⁵⁷)

כראיתא התם בנמרא משל משוק של חמרים שנשכרים בו: לכאורה אינו מובן: למה הוצרך אדה"ז להביא מהגמרא גם את המשל „משוק של חמרים“ – דלכאורה ה' לו להביא את דברי הגמרא במעלת „השונה פרקו מאה פעמים ואחד“, ותו לא? ועכצ"ל, שהמשל נוגע להבנת ענין מעלת שינוי הרגילות המבואר בתניא.⁹⁵

ויש לבאר בזה ע"פ תורת הבעש"ט⁹⁶ על הפסוק⁹⁷ „כי תראה חמור שונאך“, ש„חמור“ קאי על הגוף, וצ"ל „עזוב תעזוב עמו“, היינו שאין להסתפק בעבודה השייכת לנשמה בלבד, אלא יש לברר גם את הגוף.

ושני אופנים בזה: (א) לפעול על הגוף שיחדל להיות „חמור“ („ער זאל ווערן אויס חמור“), ולהביאו לדרגת „מְדַבֵּר“ – בחי' אתהפכא⁹⁸; (ב) גם כשהגוף נשאר במהותו כמו שהוא מצד עצמו, „חמור“, ה"ה כופה אותו ומשנה את רגילותו – בחי' אתכפיא.

ובפרטי המשל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזוזא ולאחד עשר פרסי בתרי זוזי מפני שהוא יותר מרגילותם – מרומז שגם ע"י שינוי הרגילות באופן של אתכפיא בלבד נקרא „עובד אלקים“:

החמור – אינו שלו, שהרי לא קנה את החמור, כי אם לקחו בשכירות („שנשכרים“) להשתמש בו, אבל גוף החמור נשאר ברשות בעליו⁹⁹. ודוגמתו בנמשל – שהגוף („חמור“) נשאר במצבו החומרי כמו שהוא (היינו שהעבודה עם הגוף אינה באופן של אתהפכא, שיתהפך מחומריותו להיות קנינה של הנשמה).

וכשם שבמשל, אף שהחמור לא נעשה קנינו, אינו מתחשב ברגילותו לילך רק „עשר פרסי“, אלא מעבידו יותר מרגילותו – כן הוא גם בנמשל, שאף שהגוף נשאר במצבו החומרי כמו שהוא, ה"ה כופה את חומר הגוף בעל-כרחו עכ"פ (אתכפיא), ועי"ז נקרא „עובד אלקים“.

וטעם הדבר שגם ע"י שינוי הרגילות באופן של כפי' בע"כ נקרא עובד אלקים – משום שפנימיות הרצון של כאו"א מישראל הוא טוב, אלא שיצרו אנסו, ובשביל זה מספיקה גם הכפי' בע"כ¹⁰⁰.

(כ"ק אדמו"ר¹⁰¹)

לעשר פרסי: לכאורה צ"ל „לעשרה“, לשון זכר (כמ"ש לאח"ז „ולאחד עשר“), וכמ"ש בש"ס, עין יעקב וילקוט שמעוני¹⁰².

(כ"ק אדמו"ר⁵¹⁷)

ולכן .. נקרא עובד אלהים מפני שכדי לשנות טבע הרגילות בו: להבין בתוספת ביאור הטעם שנקרא „עובד אלקים“ דוקא – (א) „עובד“ ולא „אוהב“, (ב) „עובד אלקים“ ולא „עובד הוי" – יש להקדים:

כתיב¹⁰³ „כי שמש ומגן הוי' אלקים“, היינו ששם אלקים נקרא בחי' מגן ונתקן לשם הוי'.

והענין בזה: ידוע ששם הוי' כולל כל עולם האצילות (יו"ד בחכמה, ה"א בכינה וכו'), שבו „איהו וחייהו וגרמוהי חד“¹⁰⁴, היינו שגם בחי' הכלים („גרמוהי“) אינם מסתירים לגמרי על אור א"ס („חייהו“), וכולם מתאחדים בעצמות המאציל כשלהבת הקשורה בגחלת¹⁰⁵. ושם אלקים הוא מגן ונתקן לשם הוי', דהיינו שענינו להעלים ולהסתיר¹⁰⁶ את אור ה'

באחריותו אם ימות מחמת מלאכה. 100 ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב. 101 לקו"ש ח"א ע' 118 ואילך. תו"מ ח"ב ע' 179 ואילך. 102 מלאכי רמז תקצא. 103 תהלים פד, יב. וראה שעהייהו"א פ"ד ואילך. תו"א בראשית ד, ד ואילך. ובכ"מ. 104 ת"ז בהקדמה (ג, ב). 105 ספר יצירה פ"א מ"ז. 106 כמ"ש (ישעי' מה, טו), „אכן אתה איל-מסתתר“ (כ"ק אדמו"ר הצ"צ – אוה"ת פינחס ע' א'תקלא). 107 הבבא לקמן – ראה בהנסמן בסה"מ תרל"ז ח"א ע' קנה.

94 ראה גם „לקוטי פירושים“ לקמן ד"ה ולכן. 95 וכידוע שמשל שבתורה מכוון ומתאים בכל הפרטים להנמשל, דכיון שהמשל נשתלשל מהנמשל, מוכרחים להתאים כל הפרטים (ראה גם תו"מ ח"ב ס"ע 26. וש"נ). 96 כש"ט (הוצאת תשנ"ט) הוספות סכ"א. וש"נ (נעתק ב,היום יום" כח שבת). וראה גם תו"מ שם ע' 88. 97 משפטים כג, ה. 98 ראה גם לקו"ד ח"א ל, א. 99 ולכן פטור השוכר אם מתה מחמת מלאכה, כיון ששכרו רק כדי להשתמש בו למלאכה, אבל לא נכנס לרשותו להתחייב

ובכל נפש בהמית שורה מבחי' צמצום והסתר דאלקים אחרים דנוגה.

והנה, כשהאדם עוסק בתורה ובתפלה באהבה ויראה, אזי מאיר גילוי אור הוי' דאצילות בנפשו האלקית (כמ"ש¹¹⁴ „כי אתה תאיר נרי", ד„נר" קאי על הנשמה, כמ"ש¹¹⁵ „נר הוי' נשמת אדם"); אך אם מעורב בהתפעלות האהוי"ר שלו הסכם נה"ב, ששרשה מבחי' אלקים אחרים, שהו"ע ההסתר דנוגה – הרי בחי' צמצום והסתר זה מסתיר ומעלים על גילוי אור הוי' המאיר בנה"א.

ועפ"ז יובן הטעם שדוקא ע"י שינוי הטבע והרגילות נקרא האדם „עובד אלקים":

„עובד" – הוא מלשון תיקון (כמו „עורות¹¹⁶ עבודים"¹¹⁷, שפירושו מעובדים ומתוקנים¹¹⁸, שהוסרה מהם כל פסולת עד שנעשו בתכלית הביורור), ו„עובד אלקים" היינו שמתקן¹¹⁹ ומהפך את הישות והפירוד שמבחי' נה"ב, שהו"ע ההסתר דבחי' אלקים אחרים הנמשך מהצמצום דשם אלקים¹²⁰, ומסיר כל סיג ופסולת של יניקת החיצונים היונקים ומקבלים מהסתר זה, ועי"ז פועל שהנה"ב לא תכסה ותסתיר על בחי' גילוי אור הוי' המאיר בנה"א, אלא תהי' בבחי' ביטול היש בתכלית. ועי"ז ממשיך גם למעלה יחוד עליון ד„שמש ומגן הוי' אלקים"¹²¹, שלא יסתיר המגן והנרתק¹²².

שלא יהיו קשים כארו אלא רכים ונוחים להטותם כפי הרצון מבלי שינגדו לזה כלל – כן הוא בעבודה בנפש האדם, שלהיות נקרא „עובד אלקים" הוא ע"י ביטוש החומר וסיגוף הטבע, שהרי בטבעו אינו רוצה לחזור על לימודו יותר מרגילותו, וגם לחזור על לימודו כפי רגילותו אינו רוצה כ"כ, כי לחזור על לימודו הוא דבר קשה יותר מללמוד דבר חדש שיש בו שכל חדש (א"כ הוא מעמיק כ"כ עד שיוליד התחדשות בשכל זה עצמו בשעה שחוזר על לימודו), וצריך לזה קבלת עול כו' (כ"ק אדמו"ר מהר"ש – סה"מ תרל"א ח"ב ע' תרלה. חס' ע' תרנא. המשך מים רבים תרל"ו פ"צ. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרס ואילך). וראה גם אוה"ת בראשית תתנ"ו, א. יתרו ע' ב'תרצג. אחרי ע' תקנד. שה"ש ע' תקצד. (119 כמ"ש (בראשית ב, ג), „אשר ברא אלקים לעשות" – „לתקן" (ראה ב"ר שם ובפרש"י). (כ"ק אדמו"ר הצ"צ – אוה"ת פינחס שם). (120 והיינו שע"י העיבוד מתקן גם המ"ח צירופים אחרונים דשם אלקים (וכמו בעור הגשמי, שמתחלה יש בו סרחון, וע"י העיבוד נעשה מתוקן ויפה). (כ"ק אדמו"ר מהר"ש – סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרעג). (121 היינו שמרומם ומנשא את בחי' שם אלקים, שהוא בחי' מלכות, לבחי' סוכ"ע, שהו"ע „ארוממך אלקי המלך" (תהלים קמה, א). (כ"ק אדמו"ר מהר"ש – סה"מ תר"ל ע' קפד). (122 ועי"ז נעשה גילוי שם הוי' גם למטה, כמ"ש (ישע"י ה, מ), „ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'". זהו מ"ש בהמשך הכתוב (מלאכי ג, כ – לאחרי מ"ש „ושבתם

הנמשך משם הוי' מאצילות לבי"ע, שלא יאיר ויתגלה בבחי' א"ס כמו בעולם האצילות, אלא שיתהווה ממנו יש מאין – הנבראים דבי"ע, שהם בעלי גבול.

ובהתהוות זו יש שני אופנים¹⁰⁷: (א) התהוות הנשמות ומלאכים דבי"ע – נמשכת מבחי' יחוד הוי' ואלקים כפי שלא נבדלו עדיין במסך ופרגוד, והם ע"ב צירופים העליונים מק"כ צירופי שם אלקים המתלבשים בבי"ע; (ב) התהוות הנבראים הנפרדים – ע"י מסך ופרגוד שבין אצילות לבריאה¹⁰⁸, שהו"ע התלבשות מ"ח צירופים התחתונים דשם אלקים¹⁰⁹ (כמ"ש⁴⁸ „אותות ומופתים באדמת בני חס") להיות ראש ומקור לע' שרים דנוגה (ולכן נקראים „אלקים אחרים", להיותם מקבלים מבחי' אחריים דשם אלקים), עד שברוב הצמצומים יכולה להיות גם יניקת החיצונים וס"א.

והנה, ידוע¹¹⁰ שהנפש הבהמית שבאדם היא מנוגה דעשי', הנמשכת מבחי' פני שור שבמרכבה ע"י בחי' אחריים דשם אלקים המאיר בשר של אותה המדינה; משא"כ שורש הנפש האלקית הוא מבחי' פנימיות יחוד הוי' ואלקים, הנקרא אדם (כמ"ש¹¹¹ „וזרעתי גו' זרע אדם", „אתם קרויים אדם"¹¹²). ונמצא, שבכל נפש אלקית מאיר מבחי' שם הוי' המתיוחד בשם אלקים (כמ"ש¹¹³ „כי חלק הוי' עמו"),

(108 כידוע (ראה בהנסמן בסה"מ תקס"ט ע' ד) שבחי' מלכות דאצילות, שהיא שם אלקים, נקראת „כסא" [ולכן „אלקים" בגימטריא „הכסא" תי"ז בהקדמה ד, ב. יג, א). וראה בהנסמן בסה"מ שם ע' לו].) אותיות כס א', שהו"ע המסך ופרגוד המכסה ומעלים את האורות דאצילות. (109 שהם נגד העשי' כנודע (כ"ק אדמו"ר מהר"ש – סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרעג). (110 ראה זח"א כ, ב. ע"ח ש"נ (שער דרושי אבי"ע) פ"ב. (111 ירמ" לא, כז. (112 זח"א שם. ובכ"מ. וראה לקמן פכ"ט וב„לקוטי פירושים" שם. (113 האזינו לב, ט. (114 תהלים יח, כט. (115 משלי כ, כז. (116 וגם בנדו"ד שייך הענין דעיבוד עורות דייקא, כי ע"י העבודה לשנות טבעו מתקן את בחי' „כתנות עור" (בעי"ז) שיהיו „כתנות אור" (באל"ף) – ראה תו"א בראשית ה, סע"א ואילך (ושם): „והוא גיב מ"ש ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם שהוא בחי' לבוש המכסה ומעלים וע"י לבוש והעלם זה נעשה אח"כ הכאת האור חוזר .. אחר חטא אדה"ר כתיב כתנות עור בעי"ז .. ולכן העבודה הוא עד"מ עבוד עורות. וזה נק' עובד אלקים שמתקן הסתר בחי' העור הנ"ל הנמשך משם אלקים להיות אתהפכא חשוכא לנהורא כו'"). (כ"ק אדמו"ר הצ"צ – קיצורים והערות ע' צב. אוה"ת יתרו ע' תתעט. שם ע' ב'תתקפט). (117 ל' חז"ל – בכורות כט, ב (במשנה). שבת מט, ב. (118 וכשם שעיבוד העורות הוא דוקא ע"י שדורכים וכובשים ומבטשים אותם, ועי"ז מתרככים מקשותם,

ליקוטי אמרים

פרק טו

ריט

האהבה לה' ע"י שמתבונן בגדולת ה' במוחו לשלוט על הטבע שבחלל השמאלי המלא דם הנפש הבהמית שמהקליפה שממנה הוא הטבע וזו היא עבודה תמה לכינוני. או לעורר את האהבה המסותרת שבלבו למשול על ידה על הטבע שבחלל השמאלי שזו נקרא ג"כ עבודה להלחם עם הטבע והיצר ע"י שמעורר האהבה המסותרת בלבו משא"כ כשאין לו מלחמה כלל אין אהבה זו מצד עצמה נקראת עבודתו כלל:

[כא, ב]

וע"פ האמור מוכן, שענין זה יכול להיות רק ע"י העבודה בבחי' אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא, שמייגע את עצמו להלחם עם הטבע והיצר ולפעול ביטול בנפשו הבהמית נגד טבעו ורגילותו, שבאופן זה עבודתו היא מצד גילוי אלקות שבנפשו בלבד, ואין בה שום תערובות טבע שמבחי' נפש הבהמית, ולכן נקרא „עובד אלקים” – שמתקן את הצמצום דשם אלקים המלוכש בטבע המדות דנוגה („הטבע” – בגימטריא¹²³ „אלקים”¹²⁴).

(כ"ק אדמו"ר הזקן¹²⁵)

שכדי לשנות טבע הרגילות צריך לעורר את האהבה לה' כו': וזהו „ואהבת גו' בכל מאד”¹²⁶, ש„מאדך” פירושו „בלי גבול שלך”, היינו שינוי ויציאה מהגבלות הטבע.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹²⁷)

הנפש הבהמית שמהקליפה שממנה הוא הטבע: „שממנה” – קאי על הנפש הבהמית (ולא על הקליפה).

(כ"ק אדמו"ר¹²⁸)

או לעורר את האהבה המסותרת: עיין לקמן ספל"ט¹²⁹ מענין לשמה.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹³⁰)

משא"כ כשעובד לפי רגילותו – אף שלומד תורה לשמה ובדביקות בה', בהפלגת התשוקה לתורה ותפלה במס"נ – אינו נקרא „עובד אלקים”, כי עבודתו אינה רק מצד בחי' גילוי אלקות שבנה"א, אלא מעורב בה גם ההסכם הטבעי דנה"ב, שהוא בחי' הישות והפירוד, ולא נתברר עדיין כל סיג

וראיתם גו' בין עובד אלקים לאשר לא עבדו) „ורחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא גו'”, שעליו דרשו רז"ל (ע"ז ד, א) „לעתיד לבוא... הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה כו'”, כי ע"י עבודה זו מתבטל הסתר הנרתק דשם אלקים כנ"ל (כ"ק אדמו"ר הצ"צ – לקו"ת ראה כב, ג. אוה"ת פינחס שם). (123 פרדס שיי"ב פ"ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ו (ד"ה והמרגיל – קכא, ב). של"ה פט, א. א. קפט, א. ועוד. שעה"ה"א רפ"ו. ובכ"מ. (124 ועד"ז בנוגע לטבע העולם בכלל – מה שעולם כמנהגו נוהג, שנקרא בשם „טבע” – שנמשך מההעלם והסתר דשם אלקים, אף שבאמת הכל משם הוי', המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית”*) (כ"ק אדמו"ר הצ"צ – לקו"ת ראה שם). (125 לקו"ת בלק עג, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' כא ואילך. ע' לו ואילך. (126 ואתחנן ו, ה. (127 אוה"ת נ"ך ע' א'שמ. (128 הגהה ל„שיעורים בספר התניא” (כתי"ק). (129 ושם: „לשמה ממש אי אפשר בלא

התעוררות דחילו ורחימו הטבעיים עכ"פ להוציאן מהסתר הלב אל הגילוי במוח ותעלומות לבו עכ"פ” (ושם לפנ"ז: „עבודה בלי התעוררות דחילו ורחימו אפי' במוחו בבחי' גילוי, דהיינו לעורר האהבה הטבעית המסותרת בלב להוציא מההעלם והסתר הלב אל הגילוי אפי' במוחו ותעלומות לבו עכ"פ... הרי עבודה זו נשארת למטה וכו'”). (130 קיצורים והערות ע' לה – הובא ב„מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים”.

(* והיינו, שאף שבאמת הוי' הוא עצמו הוא האלקים (וכמ"ש החכם צבי בתשובה ס"י"ז שגם הטבע הוא נסים תכופים), מ"מ אין זה נראה ונגלה לאדם אלא אחר ההתבוננות, כי מצד הצמצום וההסתר דשם אלקים נראה העולם ליש ודבר וכאילו מתנהג בדרך הטבע (כ"ק אדמו"ר מהר"ש – סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקצז. המשך מים רבים תרל"ו פ"ג).

קיצור פרק טו

יפרש הפסוק „ושבתם וראיתם בין צדיק כו” – שנקרא „עבד ה’”, שכבר גמר המלחמה עם הרע, ל„עובד אלקים”, שפירושו שהוא באמצע העבודה והמלחמה, והיינו הבינוני. ויש ג”כ בינוני הנק’

„אשר לא עבדו”, כגון שאינו מצטרך להלחם כ”כ עד שיהי’ במדרגה הנ”ל (פ”ב), מצד טבעיות, ולפיכך די לו לזה באהבה מסותרת, וזו אינה עבודתו כי היא ירושה מאבותינו.

קיצור שני

נתבאר ההפרש שבין צדיק, הנקרא „עבד ה’”, לבינוני, הנקרא „עובד אלקים”, היינו עובד מלשון הווה, לפי שהוא עדיין באמצע העבודה ומלחמת

היצה”ר. וע”ז יבאר מארז”ל פ”י עובד אלקים היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד, שהאחד הוא היותר על הרגילות כו’.

לקוטי הגהות – מיוחס להצ”צ

אבל הצדיק נקרא עבד ה’ בשם התואר: בענין שם התואר – עיין לעיל פ”א¹³¹.

ובבינוני יש ג”כ שתי מדרגות עובד אלהים ואשר לא עבדו: עיין תו”א עה”פ שש שנים יעבוד¹³².

כגון שהוא מתמיד בלמודו בטבעו: עיין לקמן פט”ז¹³³.

ולכן .. נקרא עובד אלהים כו’: עיין לקו”ת ביאור עה”פ „את קרבני גו” ס”א¹³⁴.

שכדי לשנות טבע הרגילות כו’: עיין לקו”ת ד”ה צאינה וראינה פ”ב¹³⁵: „יותר מטבעו”. ד”ה להבין ביאור הדברים ע”פ אני ישנה פ”ב¹³⁶: „לשבר טבעו”. ועיין לקמן פ”ל: „מחומם .. בטבעו”, „לומד .. יותר מטבעו”.

או לעורר את האהבה המסותרת .. למשול על ידה על הטבע כו’: עיין לקמן פ”ח בענין אהבה מסותרת, ובפ”ט נקראת „אהבה הטבעית”.

מתמיד בלמודו בטבעו אפ”כ אוהב את גופו יותר בטבעו.¹³¹
 134) פינחס עו, ג (ושם): „שהאדם מצמצם א”ע בבחי’ בטל רצונך וזהו ענין לעבדה כו’. וכמבואר פ”י וענין עובד אלקים בסש”ב פט”ו”. 135) שה”ש כא, ג. 136) שם לה, ד (ולפינונו שם: „לשנות את טבעו”).

131) ושם: „והא דאמר’ בעלמא דמצח’ על מחצה מקרי בינוני ורוב זכויות מקרי צדיק הוא שם המושאל .. אבל לענין אמיתת שם התואר והמעלה כו’”. 132) משפטים עה, ד (ושם): „שיש הפרש גדול בין עובד אלקים לאשר לא עבדו הגם שהוא צדיק כמ”ש בגמ’ הובא בתניא (פ’ ט”ו)”. 133) (ושם: „וגם אם הוא